

mgr Paweł Krasuski
Instytut Pedagogiki
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Rozprawa doktorska napisana
w Zakładzie Psychopedagogiki Specjalnej
pod kierunkiem dr hab. Zofii Palak, prof. nadzw.

FUNKCJONOWANIE SYSTEMU RODZINNEGO Z DZIECKIEM NIEPEŁNOSPRAWNYM RUCHOWO A STYLE RADZENIA SOBIE ZE STRESEM

Streszczenie

Celem dysertacji pt.: „Funkcjonowanie systemu rodzinnego z dzieckiem niepełnosprawnym ruchowo a style radzenia sobie ze stresem” jest empiryczna diagnoza zależności między funkcjonowaniem rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym ruchowo a stylami radzenia sobie ze stresem. Postawiono problemy badawcze diagnostyczne i korelacyjne aby zbadać systemy rodzinne, w których wychowują się dzieci z niepełnosprawnością ruchową oraz związki korelacyjne między zmiennymi i ich siłą. Przyjęto systemową koncepcję rodziny. Prowadzone badania dotyczą dwóch faz cyklu życia rodzinnego: etap z dzieckiem w wieku szkolnym oraz etap z dzieckiem dorastającym.

Struktura dysertacji zawiera kolejno: wykaz skrótów, wstęp, pięć rozdziałów, zakończenie, bibliografię, wykaz: tabel, wykresów i schematów oraz aneks.

Praca składa się z dwóch części. Pierwsza ma charakter teoretyczno-poznawczy, w której autor podejmuje krytyczną analizę literatury. Przedstawia syntezę dotychczasowego stanu wiedzy z wielu dziedzin nauki, konieczną dla opracowania podjętego tematu. Część teoretyczna pracy zawiera trzy rozdziały.

Pierwszy rozdział zatytułowany: *Rodzina w ujęciu systemowym* ukazuje, kształtowanie się systemowej koncepcji rodziny, będącej punktem odniesienia w analizach podjętych w niniejszej rozprawie. Opisuje założenia *General System Theory (GTS)* Ludwiga von Bertalanffy'ego oraz podstawowe pojęcia z nią związane, jak również praktyczne implikacje dla nauk humanistycznych i społecznych. Następnie przedstawia rozumienie rodziny

w świetle Ogólnej Teorii Systemów oraz omawia Model Kołowy Davida H. Olsona, będący jednym ze sposobów adaptacji GTS do opisu rzeczywistości systemu rodzinnego. Ponadto rozdział pierwszy charakteryzuje relacje rodzinne w odniesieniu do paradygmatu systemowego, ze szczególnym uwzględnieniem relacji rodzic – dziecko, których wyrazem są postawy rodzicielskie.

Drugi rozdział dysertacji: *Niepełnosprawność narządu ruchu – konteksty pedagogiczne*, przedstawia teoretyczne zagadnienie niepełnosprawności poprzez zdefiniowanie i skategoryzowanie pojęcia niepełnosprawności ruchowej. Ukazuje problemy związane z wychowaniem dziecka niepełnosprawnego w rodzinie. Przybliża zagadnienie społecznych kontekstów niepełnosprawności, w szczególności temat postaw społecznych i stereotypów dotyczących osób z niepełnosprawnością i ich rodzin.

Trzeci rozdział części teoretycznej dysertacji zatytułowany jest: *Niepełnosprawność jako stresor wpływający na system rodzinny*. Przedstawia niepełnosprawność w odniesieniu do koncepcji stresu rodzinnego. Definiuje pojęcie stresu w oparciu o najbardziej powszechne teorie biologiczne i społeczne. Opisuje koncepcję stresu rodzinnego oraz ukazuje niepełnosprawność jako stresor i jego wpływ na relacje w systemie rodzinnym.

Druga część dysertacji (czwarty i piąty rozdział) ma charakter metodologiczno – empiryczny. Czwarty rozdział pt.: *Metodologiczne podstawy i organizacja badań własnych* poświęcony jest metodologii prowadzonych badań. Definiuje podstawowe pojęcia z tego zakresu, ze szczególnym uwzględnieniem pedagogiki. Przedstawia główne i szczegółowe problemy badawcze oraz odpowiadające im hipotezy robocze. Rozdział czwarty zawiera również charakterystykę zastosowanych narzędzi badawczych i opis przeprowadzonej procedury badawczej, w którym ujęto: organizację i przebieg badań własnych, charakterystykę badanej grupy oraz sposoby statystycznego opracowywania wyników.

Ostatni piąty rozdział dysertacji zatytułowany: *Analiza i interpretacja wyników badań własnych*, poświęcony jest przedstawieniu wyników prowadzonych badań wraz z ich interpretacją. Przedstawia się wyniki badanej grupy dla każdego narzędzia diagnostycznego. Następnie autor dysertacji przeprowadza statystyczne wnioskowanie oceny związku między zmiennymi zależnymi (skale oceny rodziny i postawy rodzicielskie) i niezależnymi (style radzenia sobie ze stresem i realizacja zadań rozwojowych cyklu życia rodzinnego). Rezultatem analiz jest weryfikacja postawionych głównych i szczegółowych hipotez badawczych. Rozdział piąty zakończony jest podsumowaniem wyników badań własnych ze wskazaniem implikacji praktycznych.

Zakończenie zawiera zwięzły bilans przeprowadzonych analiz teoretycznych i badań empirycznych. Wskazuje ponadto na nowe obszary badawcze, ujawnione w toku prowadzonych badań, które wykraczają poza ramy dysertacji.

Ostatnimi elementami struktury pracy są: bibliografia, spis schematów, tabel i wykresów oraz aneks, prezentujący zastosowane narzędzia badawcze.

Słowa kluczowe: system rodzinny, systemowe ujęcie rodziny, relacje rodzinne, niepełnosprawność ruchowa, dziecko z niepełnosprawnością, stres, styl radzenia sobie ze stresem, stres w systemie rodzinnym.

Paweł Kwasuski